

Anàlisi de les modificacions estatutàries per adaptar el règim de reemborsament del capital social a les normes comptables de les cooperatives

Yolanda Montegut¹, Ramon Bastida²

¹Universitat de Lleida, ²Universitat Internacional de Catalunya (Spain)

ymontegut@aegern.udl.cat, rbastida@uic.es

Resum

Objecte: L'objectiu del treball és analitzar les modificacions realitzades en els Estatuts de les cooperatives per adaptar el capital social a les normes comptables i veure quins han estat els efectes econòmics de l'adaptació del capital social en la situació patrimonial i econòmica de les cooperatives.

Disseny/metodologia: Per dur a terme l'estudi s'ha demanat al Registre de Cooperatives els Estatuts i els comptes anuals, per al període 2010-2011, de les cooperatives objecte de l'estudi. En primer lloc s'han revisat els Estatuts per veure quins articles han modificat o han introduït en relació a la nova normativa comptable. En segon lloc s'ha creat una base de dades amb els comptes anuals de les cooperatives per tal d'analitzar la situació econòmica i financera de les mateixes a través d'un anàlisi de les masses del balanç i de ràtios.

Aportacions i resultats: S'ha identificat el percentatge de cooperatives que han decidit adaptar els Estatuts a la reforma comptable i el criteri adoptat per les mateixes. Els resultats mostren que les cooperatives han adaptat majoritàriament els seus Estatuts i que els efectes de l'aplicació de les normes comptables adaptades a la NIC 32 consisteixen en una disminució del patrimoni net i un augment de l'endeutament.

Limitacions: La dificultat temporal per anar obtenint els comptes anuals i els Estatuts de les diferents cooperatives existents a Catalunya.

Implicacions pràctiques i socials: Degut a que des de 2011 totes les cooperatives espanyoles han d'aplicar les normes comptables adaptades a la NIC 32, els resultats d'aquest treball de recerca poden ser útils per a diferents grups d'interès, no solament per a les pròpies cooperatives, sinó també per altres organismes cooperatius per a què puguin realitzar les valoracions que creguin convenients i per a les entitats financeres, per tal que puguin tenir-los en compte a l'hora de prendre decisions.

Valor afegit: Degut a que actualment no hi ha massa estudis que tractin aquesta problemàtica de les cooperatives, el present estudi permet conèixer realment quins mecanismes han utilitzat les cooperatives per tal d'adaptar-se a la nova normativa comptable, i comprovar si realment aquesta reforma comptable afecta substancialment la situació patrimonial i econòmica de les mateixes.

Paraules clau: Capital social, Societat cooperativa, Exigible, Patrimoni net, Solvència, Informació financera, Ratios

Codis JEL: M4

Title: Analysis of the statutory changes to adapt the share capital reimbursement regime to the co-operative accounting standards

Abstract

Purpose: The objective of this study is to analyze the changes made in the co-operative Statutes to adapt the share capital and which have been the economic effects of this adaptation to the economic and financial situation of the co-operatives.

Design/methodology: To conduct the study we asked for the Statutes and the financial statements of the co-operatives, for the period 2010-2011, to the Register. First, we have studied the Statutes to revise which articles have been introduced or modified in relation to the new accounting standards. Second, we have created a database with the financial statements of the co-operatives in order to analyze the economic and financial situation through an analysis of the balance sheet data and ratios.

Findings: We have identified the percentage of co-operatives that have decided to adapt the Statutes to the accounting normative and the criteria that they have adopted. The results conclude that mainly co-operatives have adapted their Statutes, and the effects of the application of accounting standards adapted to IAS 32 consist of a decrease in equity and an increase in its debt.

Research limitations/implications: The difficulty to obtain the financial statements and the Statutes of the co-operatives in Catalonia.

Practical and social implications: Since 2011, all co-operatives in Spain must apply accounting standards adapted to IAS 32. The results of this research can be useful for different stakeholders, not only for the co-operatives, but also for other co-operative bodies that can make their appropriate assessments, and for the financial institutions, that can take them into account when they take decisions.

Originality/value: There are not many studies that deal with this issue. The present study allows to know what mechanisms have been used for co-operatives to adapt their share capital to the accounting standards and to analyse if this accounting reform affects substantially their patrimonial and economic situation.

Keywords: Share capital, Cooperative, Liability, Equity, Solvency, Financial information, Ratios

Jel Codes: M4

---

1. Introducció

L'aprovació de la NIC 32 va tenir una gran repercussió en el sector cooperatiu, ja que tenia una incidència directa en el capital social de les cooperatives. El motiu és que el capital social de les cooperatives, a diferència de les societats mercantils, s'ha de tornar al soci en cas que aquest demani la baixa de la cooperativa. Segons la NIC 32, el capital social s'hauria de considerar un instrument financer, ja que pot generar una obligació de pagament futura. A més, s'ha de classificar com un passiu. Des de 2011, les cooperatives espanyoles estan obligades a aplicar les normes sobre aspectes comptables de les societats cooperatives (EHA/3360/2010) que havien estat adaptades al Pla General de Comptabilitat (PGC) de 2007 i a la NIC 32.

Fins al moment, s'han realitzat un nombre important de treballs de recerca que conclouen que les normes comptables adaptades al PGC 2007 tenen efectes econòmics negatius per a les cooperatives. En aquest sentit, Marí (2006), Arenaza (2009), Arias i Montegut (2012), Genovart (2012), Zubiaurre, Andicoechea i Saitua (2013) i Bastida Vialcanet i Carreras Roig (2013) coincideixen en assenyalar com a efectes principals, la disminució del patrimoni net, l'augment de l'endeutament i l'empitjorament de les ràtios de solvència i autonomia financera de les cooperatives.

Amb l'objectiu de contrarestar aquests efectes negatius, es va realitzar una reforma de la legislació cooperativa. Aquesta reforma ha servit per modificar alguns articles relacionats amb

el capital social de la Llei Espanyola de Cooperatives i de la majoria de lleis autonòmiques. En aquest sentit, s'ha introduït un nou tipus d'aportacions al capital social, el reemborsament de les quals pot ser rebutjat incondicionalment pel Consell Rector. Segons les normes comptables adaptades al PGC 2007, aquest tipus d'aportacions poden mantenir-se en el patrimoni net de la cooperativa. També s'han introduït diferents cauteles que pretenen incentivar el reemborsament d'aquest nou tipus d'aportacions al capital social i oferir més garanties als socis.

A Catalunya, es va publicar el Decret Llei 1/2011, de 15 de febrer. Mitjançant aquest Decret, les cooperatives catalanes podien modificar les característiques de les aportacions de capital per mantenir-les al patrimoni net. Per realitzar aquest canvi, les cooperatives havien de modificar els seus estatuts mitjançant l'aprovació de l'Assemblea.

Aquest treball de recerca té dos objectius principals:

- Analitzar les modificacions realitzades en els Estatuts de les cooperatives per adaptar el capital social a les normes comptables. Es realitza un estudi de les metodologies utilitzades per adaptar el capital social, i de les cauteles introduïdes als Estatuts.
- Realitzar una anàlisi comparativa dels efectes econòmics de la primera aplicació de les normes comptables adaptades al PGC 2007 segons la metodologia utilitzada per a adaptar el capital social.

Considerem que aquest treball és adequat a causa de la importància de les cooperatives en l'economia. Segons un informe sobre les grans xifres de l'economia social a Espanya coordinat per Monzón (2010), hi ha un total de 24.738 cooperatives, amb 6,7 milions de socis i 456.870 llocs de treball directes. A més, aquestes cooperatives tenen una facturació total de 66.286.000 d'euros, que representa al voltant d'un 6 % del PIB espanyol.

També creiem que és el moment idoni per realitzar aquest treball d'investigació, ja que des de 2011 totes les cooperatives espanyoles han d'aplicar les normes comptables adaptades a la NIC 32. A més, fins on coneixem, no hi ha altres treballs similars. Creiem que els resultats d'aquest treball de recerca poden ser útils per a diferents grups d'interès. En primer lloc, perquè els organismes emissors de normes comptables puguin conèixer l'abast de la NIC 32 en les cooperatives i, puguin plantejar millores en el contingut de la norma. En segon lloc, perquè les pròpies cooperatives, federacions, confederacions i altres organismes cooperatius disposin d'informació sobre l'aplicació del Decret Llei 1/2011, i puguin realitzar les valoracions que creguin convenientes. I en tercer lloc, perquè les entitats financeres, auditors i assessors de

cooperatives i altres grups d'interès disposin d'informació sobre els canvis en els comptes anuals de les cooperatives, i puguin tenir-los en compte a l'hora de prendre decisions.

Hem dividit el treball en sis apartats. Després de la introducció, es dedica el segon apartat a exposar la revisió de la literatura. En el tercer apartat es descriu la mostra analitzada i els motius de la seva elecció. En el quart, s'enuncien les hipòtesis a contrastar així com la metodologia utilitzada. En el cinquè, es presenten els resultats obtinguts. En el sisè, se sintetitzen les conclusions del treball, així com les seves limitacions i futures línies d'investigació.

2. Revisió de la literatura

Davant dels problemes que planteja l'adaptació del capital social a la normativa comptable internacional, es va decidir realitzar una reforma de la legislació cooperativa. Mitjançant aquesta reforma s'han modificat diversos articles relacionats amb el capital social de la Llei Espanyola de Cooperatives i de la majoria de lleis autonòmiques. La primera norma cooperativa que es va modificar va ser el Reglament de Cooperatives de Crèdit, a l'any 2005. En l'àmbit autonòmic, la va seguir la Llei 4/1993 de Cooperatives del País Basc, i la promulgació de la Llei Foral 14/2006 de Cooperatives de Navarra, a l'any 2006. En l'àmbit estatal, a l'any 2007, la Llei 16/2007 d'adaptació de la legislació mercantil en matèria comptable per a la seva harmonització internacional, va modificar alguns articles de la Llei 27/1999 de Cooperatives, a través de la seva disposició quarta. En l'actualitat, la majoria de lleis de cooperatives autonòmiques ja han estat adaptades a la normativa comptable internacional. Com ja hem esmentat anteriorment, a Catalunya, l'adaptació de la Llei de Cooperatives es va realitzar mitjançant el Decret Llei 1/2011.

La reforma legislativa introdueix la figura de les aportacions el reemborsament de les quals pot ser rebutjat en cas de baixa del soci. Segons la doctrina, hi ha dos aspectes relacionats amb aquest últim tipus d'aportacions, que han generat controvèrsia en el moviment cooperatiu, i han rebut un tractament diferent en les diverses legislacions nacional i autonòmiques. En primer lloc, l'òrgan que ha de prendre la decisió de rebutjar el reemborsament de les aportacions en cas de baixa del soci. En segon lloc, els motius per rebutjar el reemborsament de les aportacions.

Vargas (2011) assenyala que sembla que el legislador estatal estigui pensant en grans cooperatives, amb un número important de socis i en les que és possible que sigui més operatiu que el Consell Rector prengui aquesta decisió. En aquest sentit, Vargas considera que s'hauria d'haver deixat a voluntat del socis, especialment quan moltes vegades s'ha de decidir

sobre la conveniència o no, del reemborsament, en el marc d'un procés disciplinari d'expulsió d'un soci, en el que és fàcil que hagin sorgit problemes entre els membres del Consell Rector i part de la massa social.

Un altre aspecte controvertit, són els motius per rebutjar el reemborsament de les aportacions. Segons la normativa comptable, si es volen registrar aquestes aportacions dels socis entre els recursos propis de la societat cooperativa no es poden establir condicions per refusar el reemborsament, per exemple, per falta de liquiditat de la cooperativa, ja que aquest dret a rebutjar el reemborsament ha de ser incondicional. Tot i això, Vargas (2011) considera que seria convenient que la societat cooperativa regulés, estatutàriament o través del reglament intern, el procediment per rebutjar el pagament dels reemborsaments.

Arias i Montegut (2012) consideraven que seria difícil que les cooperatives modifiquessin els estatuts per adaptar el règim de reemborsament del capital social, donat que creien que els socis no estarien disposats a renunciar al dret de reemborsament de les aportacions al capital.

Fins al moment, s'han realitzat un nombre reduït de treballs de recerca sobre les modificacions estatutàries per adaptar les característiques del capital social a la normativa comptable. En aquest sentit, creiem que això és degut a dos aspectes. En primer lloc, a que encara no ha passat massa temps des de la reforma de la legislació cooperativa per adaptar les aportacions de capital a la normativa comptable. I en segon lloc, a la dificultat per obtenir informació sobre les modificacions estatutàries de les cooperatives.

Genovart (2012) va realitzar un anàlisi de les modificacions estatutàries d'una mostra de cooperatives de les Illes Balears. La normativa que va modificar el règim de les aportacions dels socis al capital, permetent distingir entre aportacions amb dret al reemborsament i aportacions el reemborsament de les quals pugui ser refusat incondicionalment pel Consell Rector, va ser la Llei 5/2011, de 31 de març, de modificació de la Llei 1/2003, de 20 de març, de cooperatives de Balears. Durant el període de recollida d'informació per fer aquest estudi, es va poder constatar com de les dos-centes deu cooperatives inscrites al Registre, únicament tretze entitats havien adaptat els seus Estatuts al que estipulava en la Llei 5/2011, tan sols el 5,7% de les cooperatives. En aquest sentit, Genovart (2012) considera que un dels motius que justifica aquest baix nivell d'adaptació de les aportacions al capital podria ser el descontent del sector cooperatiu davant la classificació de les aportacions al capital social segons la normativa comptable internacional, que podria haver portat a les cooperatives a ignorar el problema i a esperar una possible reconsideració per part del legislador.

De les tretze modificacions estatutàries analitzades en aquest estudi, nou cooperatives permeten l'existència d'aportacions el reemborsament de les quals pugui ser refusat per el

Consell Rector; tres cooperatives únicament permeten refusar el reemborsament de les aportacions obligatòries, explicitant que totes les aportacions voluntàries tenen dret de reemborsament; i una cooperativa d'ensenyament, realitza una modificació estatutària, però sense atorgar al Consell Rector la possibilitat de rebutjar incondicionalment el reemborsament de les aportacions.

Bastida (2013) va realitzar una anàlisi comparativa dels efectes econòmics de la primera aplicació de les normes comptables adaptades al PGC 2007 en les cooperatives, entre les cooperatives havien adaptat el seu capital social als Estatuts i les que no ho havien fet. Segons les dades obtingudes de l'anàlisi de la memòria dels comptes anuals de les cooperatives que formaven part d'una mostra de 100 cooperatives catalanes, va identificar un total de 20 cooperatives que havien adaptat el capital social a normes comptables en els seus estatuts. Aquest xifra suposava un 20% de la mostra de cooperatives.

Segons els resultats obtinguts, l'aplicació de les normes comptables adaptades al PGC 2007 té un impacte econòmic superior en les cooperatives que havien modificat els estatuts per adaptar les aportacions de capital que en les cooperatives que no ho havien fet. En aquest sentit, s'han publicat un bon nombre de treballs sobre els efectes econòmics de l'aplicació de la NIC 32.

Arias i Montegut (2012) analitzen els efectes economicofinancers prevists de l'aplicació de la NIC 32 en una mostra de 12 cooperatives de diferents sectors d'activitat. Els resultats obtinguts confirmen que el pes del patrimoni net sobre el total del balanç disminueix entre el 11 i el 23%. En conseqüència, es produeix un augment similar de l'endeutament.

Arenaza (2009) analitza els efectes de l'aplicació de la NIC 32 en les cooperatives que formen el Grup Mondragón. Segons l'autor, en 2005, Caixa Laboral va tenir una disminució del 24,5% dels seus fons propis després de traspasar el capital social reemborsable al passiu. En aquest sentit, l'autor opina que l'aplicació de la NIC 32 tindrà conseqüències similars en la resta de cooperatives del Grup.

A causa de les variacions anteriors, alguns investigadors afirmen que l'aplicació de la NIC 32 afectarà a les ràtios financeres de les cooperatives, i com a conseqüència, a la imatge de solvència de les cooperatives. En aquest sentit, Marí (2006) realitza una anàlisi comparativa de diverses ràtios econòmiques de dues cooperatives cítriques de la Comunitat Valenciana. Aquestes ràtios es calculen mitjançant la informació financera de les cooperatives abans i després de l'aplicació de la NIC 32. Els resultats determinen que la ràtio de solvència disminueix en ambdues cooperatives després de l'aplicació de la NIC 32. Aquests resultats es repeteixen en el treball de Fernández Guadaño (2006). En aquest cas, analitza les ràtios més

representatives de la solvència financera (ràtio d'equilibri financer a llarg termini, solvència, cobertura, autonomia...) en tres cooperatives amb diferents nivells de capitalització. Els resultats obtinguts determinen que totes les ràtios empitjoren amb l'aplicació de la NIC 32. En ambdós treballs, s'arriba a la conclusió que existeix una correlació entre el nivell de capitalització i la disminució de la solvència de les cooperatives.

Alguns investigadors consideren que l'empitjorament de les ràtios econòmiques de les cooperatives pot dificultar el seu accés al finançament bancari. Vargas (2011) afirma que els bancs concedeixen finançament als seus clients en funció de les ràtios obtingudes, i considera que el deteriorament de la solvència dificultarà l'obtenció de nous crèdits per a les cooperatives. En aquest sentit, Polo i Gomis (2011) realitzen diverses entrevistes a professionals relacionats amb el sector cooperatiu (directius, analistes financers, auditors, etc.) per a comprovar com afectarà l'aplicació de la NIC 32 en el finançament de les cooperatives. Els autors conclouen que la informació financera juga un paper determinant en la concessió de finançament bancari, i coincideixen amb Vargas (2011) que l'aplicació de la NIC 32 dificultarà la concessió de finançament bancari a les cooperatives.

3. Mostra

La mostra està formada per cooperatives que van dipositar els seus comptes anuals de l'any 2011 en el Registre Central de Cooperatives de Catalunya. Tenen l'obligació de dipositar els seus comptes anuals en aquest Registre, les cooperatives de primer grau que estan obligades a auditar els seus comptes, les cooperatives de segon grau, i les federacions i la confederació de cooperatives. En aquest sentit, hem constatat que aquest tipus de cooperatives tenen un tamany superior a la mitjana de les cooperatives catalanes. De totes maneres, hem considerat que era oportú analitzar aquestes cooperatives per dos motius. En primer lloc, hem comprovat que aquestes cooperatives tenen un pes molt important en el sector cooperatiu català. Un indicatiu de la importància d'aquestes cooperatives és el fet que trenta d'elles van ser incloses en la llista de les empreses més rellevants de l'economia social espanyola que elabora la Confederació Espanyola de l'Economia Social (CEPES, 2010). Un altre indicatiu, és el fet que la xifra de facturació de les cooperatives que formen part de la mostra analitzada representa el 21,5% de la xifra de facturació total de les cooperatives catalanes a l'any 2010. I en segon lloc, vam considerar que la informació financera que presenten aquestes cooperatives té un elevat nivell de fiabilitat ja que està auditada per un expert independent.

A finals de desembre de 2012, el Registre ens va facilitar els comptes anuals de 2011 de 98 cooperatives i la informació referent a les modificacions estatutàries de 20 cooperatives que

havien decidit adaptar el règim de reemborsament del capital social. A l'abril de 2014, el Registre ens va facilitar informació de les modificacions estatutàries de 6 cooperatives més que havien adaptat el règim de reemborsament del capital social des de finals de desembre de 2012.

A la taula 1, es pot observar una classificació de les cooperatives que formen part de la mostra analitzada segons la seva tipologia. La classificació s'ha realitzat segons les tipologies establertes per la Llei de Cooperatives de Catalunya.

	Número cooperatives de la mostra	%	Facturació cooperatives de la mostra	%
Agràries	45	45,9%	477.452.985	48,5%
Treball associat	22	22,4%	238.888.939	24,3%
2n grau	9	9,2%	71.615.865	7,3%
Habitatges	6	6,1%	101.409.069	10,3%
Consum i usuaris	5	5,1%	78.758.416	8,0%
Confederació/Federacions	5	5,1%	1.011.421	0,1%
Mixtes	3	3,1%	8.434.441	0,9%
Serveis	3	3,1%	6.781.139	0,7%
Total	98	100,0%	984.352.276	100,0%

Taula 1. Classificació de les cooperatives de la mostra segons la seva tipologia

La mostra analitzada inclou diversos tipus de cooperatives. En aquest sentit, creiem que la mostra representa correctament la població de cooperatives existents a Catalunya. Les cooperatives agràries són les més nombroses en la mostra analitzada. Això és degut a que una bona part de les cooperatives agràries tenen una secció de crèdit, i estan obligades a auditar els seus comptes anuals. En segon lloc, hi ha les cooperatives del treball. I en tercer lloc, les cooperatives de segon grau.

4. Plantejament de les hipòtesis i metodologia utilitzada

Les hipòtesis a contrastar són les següents:

Hipòtesi 1: La majoria de les cooperatives no adaptaran el capital social a les normes comptables.

Hipòtesi 2: Les cooperatives que adaptin el capital social utilitzaran el mètode de l'adaptació total de les aportacions.

Hipòtesi 3: L'adaptació total de les aportacions al capital neutralitza els efectes negatius de l'aplicació de les normes comptables adaptades a la NIC 32.

Hipòtesi 4: Existeixen diferències significatives en els efectes de l'aplicació de les normes comptables adaptades a la NIC 32 segons el mètode d'adaptació de les aportacions al capital escollit.

Per a contrastar les hipòtesis 1 i 2, s'ha analitzat la informació de la memòria i els Estatuts de les cooperatives que formen part de la mostra. Per a contrastar les hipòtesis 3 i 4 s'han utilitzat les tècniques d'anàlisi següents:

Hem analitzat les diferències en la informació financera i les ràtios abans i després de l'aplicació de la NIC 32. Per a realitzar aquesta anàlisi, hem seguit els passos següents:

- En primer lloc, hem creat una base de dades amb la informació financera que inclouen els comptes anuals de 2011 i 2010 .
- En segon lloc, hem determinat les variables clau per a l'anàlisi de les diferències en la informació financera. Aquestes variables estan formades per diferents partides del balanç, compte de resultats i ràtios econòmiques. Han estat escollides tenint en compte les variables més utilitzades en treballs similars, que tracten d'analitzar els efectes de l'aplicació de la NIC 32 i altres normes comptables en la informació financera, tant en àmbit cooperatiu (Amat & Perramon, 2011; Arias & Montegut, 2012; Campos & Carreres, 2012; Marí, 2006; Fernández Guadaño, 2007), com en l'àmbit mercantil (Beuren, Hein & Klann, 2008; Callao, Jarne & Laínez, 2007; Callao, Ferrer, Jarne & Laínez, 2010; Hung & Subramanyan, 2007; Lanto & Sahlström, 2009).
- Hem utilitzat tècniques d'anàlisi econòmica-financera per a determinar la situació patrimonial i econòmica de les cooperatives abans i després d'aplicar la NIC 32. Aquesta anàlisi ens ha servit per a comprovar si l'aplicació de la NIC 32 ha tingut efectes negatius en la situació patrimonial i econòmica de les cooperatives. També hem

comparat la informació obtinguda segons el mètode d'adaptació de les aportacions al capital escollit.

- Per a comprovar la situació patrimonial de les cooperatives, hem utilitzat tècniques d'anàlisi d'empreses com el càlcul del percentatge de les masses patrimonials del balanç de situació i el càlcul de les ràtios de solvència a curt termini, endeutament i capitalització.

5. Resultats

5.1. Característiques de les cooperatives que han adaptat el capital social i sistema utilitzat

Fins a l'1 de gener de 2011, el capital social de les cooperatives era considerat com a patrimoni net. A partir d'aquesta data, el capital social esdevé exigible i per tant passa a ser considerat un passiu. Per tant sorgeix la possibilitat que les cooperatives regulin aportacions al capital social el reemborsament de les quals pugui ser refusat incondicionalment pel Consell Rector. D'aquesta manera les aportacions a Capital Social tornen a considerar-se patrimoni net. Però cal tenir present que en aquest cas serà necessari una modificació dels Estatuts de les cooperatives.

Partint de la mostra objecte d'estudi, tan sols 26 de les 98 cooperatives de la mostra han adaptat els seus Estatuts tal com queda reflectit en la figura 1.

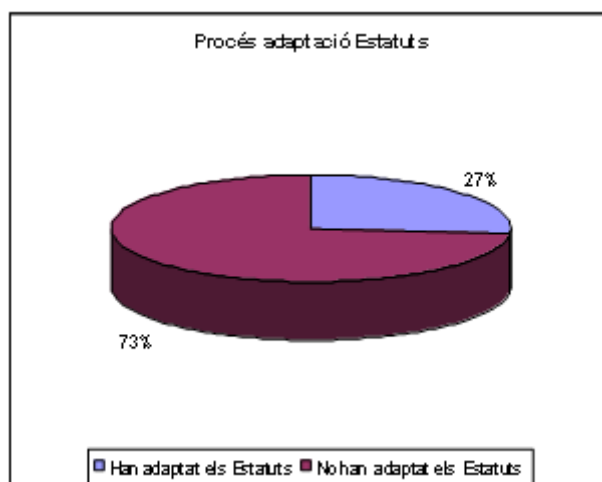

Figura 1. Procés adaptació Estatuts

D'aquestes cooperatives, un 77% ho han fet durant el 2011. Un 15% han adaptat els Estatuts a la nova normativa comptable durant el 2012 i la resta ho ha dut a terme al llarg del 2013 (figura 2). En aquest sentit es pot pensar que les cooperatives aniran adaptant els seus Estatuts en funció de la necessitat que en tinguin per motius d'imatge, solvència, liquiditat, etc.

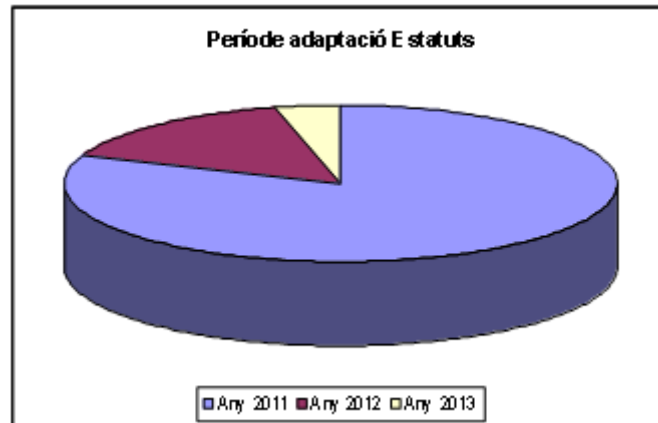

Figura 2. Període adaptació Estatuts

La majoria de les cooperatives que han decidit modificar els Estatuts van convocar una assemblea general extraordinària amb un únic punt: "modificar els estatuts socials de la cooperativa per adaptar-los al Decret Llei 1/2011 de 15 de febrer", que ha implicat no solament modificar l'article 55 referent al capital social sinó també altres articles relacionats amb el contingut mínim dels estatuts socials (art. 11.1), amb els efectes econòmics de la baixa (art. 20.1), drets dels socis (art. 23.1), competències de l'assemblea general (art 29.1), etc. Igualment algunes cooperatives han decidit modificar la composició del capital social mínim amb la finalitat que l'impacte de la reforma comptable sobre la pròpia cooperativa sigui el menor possible.

En relació als mecanismes que poden utilitzar les cooperatives per adaptar les aportacions al capital social a les noves normes comptables, el Decret Llei 1/2011, que modifica la Llei 18/2002 de Cooperatives de Catalunya, estableix tres possibles maneres de fer-ho:

- convertir totes les aportacions al capital social en patrimoni net
- convertir una part de les aportacions al capital social en patrimoni net
- establir un límit de devolució de les aportacions al capital social

De les 26 cooperatives que han decidit adaptar els Estatuts a la normativa comptable, no totes ho han fet de la mateixa manera. La taula 2 posa de manifest que 10 cooperatives han dut a terme una adaptació total, és a dir, han decidit mantenir totes les aportacions al capital com a patrimoni net de la cooperativa. Per contra 16 cooperatives no han decidit transformar totes les aportacions al capital social en patrimoni net, sinó solament una part de les mateixes o un percentatge. En aquest sentit, es pot veure com les cooperatives tenen present que la nova normativa comptable pot tenir efectes importants en el patrimoni net i per tant en l'estructura de finançament de les mateixes, tal com veurem més endavant.

1. Tipus de cooperatives	Adaptació total	Adaptació parcial	Total	% Mostra
Agràries	5	3	8	17,7
Treball associat	2	9	11	50
Segon grau	2	2	4	44,4
Habitatge	0	0	0	0
Consum	0	1	1	20
Confederació/Federacions	0	0	0	0
Mixtes	0	1	1	33,3
Serveis	1	0	1	33,3
Total	10	16	26	26,5

Taula 2. Mètode adaptació Estatuts

Com es pot observar en la taula 2, les cooperatives agràries han optat preferentment, en un 62%, per convertir totes les aportacions. Per contra, les cooperatives de treball associat han utilitzat com a mecanisme principal per adaptar el capital social convertir una part de les aportacions, en un 82%.

La figura 3 ens mostra quins dels 3 mètodes han utilitzat majoritàriament les cooperatives.

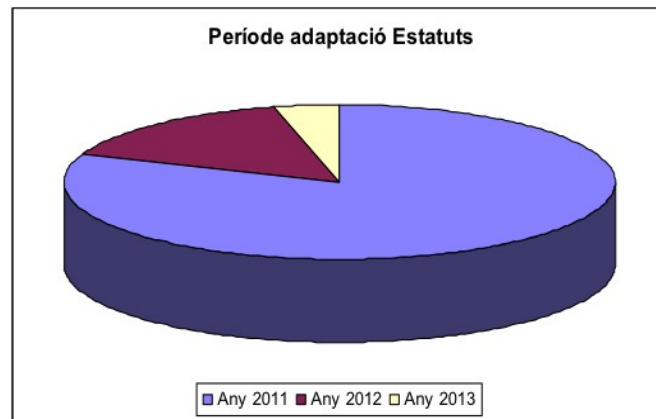

Figura 3. Mètode adaptació Estatuts

Les cooperatives que han optat per una adaptació total, com ja hem comentat anteriorment han estat 10, és a dir, un 38%. En els Estatuts d'aquestes cooperatives hi figura: " permetre que el Consell Rector refusi el reemborsament de les aportacions obligatòries i voluntàries al capital social".

De les 16 cooperatives que han realitzat una adaptació parcial, 11, és a dir, un 69%, han optat per utilitzar el mètode de convertir una part de les aportacions, generalment les obligatòries i per tant deixar les aportacions voluntàries com a passiu. En aquests casos en els Estatuts de les cooperatives hi figura: " permetre que el Consell Rector refusi el reemborsament de les aportacions obligatòries al capital social". La resta de cooperatives, el 31%, ha establert un límit de devolució d'aportacions. Així els Estatuts de la cooperativa estableixen: " permetre que el Consell Rector refusi el reemborsament de les aportacions obligatòries i voluntàries al capital social quan les sol·licituds de reemborsament superin el % del capital social". Per tant en funció del tipus de cooperativa i de la seva composició de capital social, el percentatge de límit de devolució varia.

Per tal d'incentivar el retorn de les aportacions als socis que demanin la baixa de la cooperativa i compensar la pèrdua del dret de reemborsament de les aportacions al capital social, el Decret Llei 1/2011 preveu una sèrie de cauteles que les cooperatives poden incloure en els seus Estatuts:

- Art. 57.2: Els Estatuts poden preveure que les aportacions al capital social dels nous socis s'hagin d'efectuar preferentment mitjançant l'adquisició de les aportacions socials previstes a l'article 55 bis 1.b, el reemborsament de les quals hagués estat sol·licitat per baixa dels seus titulars i refusat pel Consell Rector. Aquesta adquisició es produirà per ordre d'antiguitat de sol·licituds de reemborsament d'aquest tipus d'aportacions, i

en cas de sol·licituds d'igual data, l'adquisició es distribuirà en proporció a l'import de les aportacions.

- Art. 59.2: Si l'assemblea acorda la meritació d'interessos per les aportacions al capital social o si acorda el repartiment de retorns, les aportacions previstes a l'article 55 bis 1.b del soci o sòcia que hagin causat baixa a la cooperativa i el reemborsament de les quals hagi esta refusat pel consell rector, tindran preferència per a percebre la remuneració que s'estableixi en els estatuts socials
- Art 89.2: Mentre no es reemborsin les aportacions previstes a l'article 55 bis 1.b, els titulars que hagin causat baixa i sol·licitat el reemborsament, participaran en l'adjudicació de l'haver social dins el procés liquidatori, un cop satisfet l'import del fons d'educació i promoció i abans del reintegrament de les restants aportacions als socis
- Art. 118.4: En el cas que els socis o sòcies que causin baixa forçosa justificada siguin titulars de les aportacions previstes a l'article 55 bis 1.b i el consell rector no acordi el seu reemborsament immediat, els socis o sòcies que romanguin a la cooperativa han d'adquirir aquestes aportacions en un termini màxim de 6 mesos a comptar des de la data de baixa, en els termes que ho acordi l'assemblea general

Els resultats mostren que l'ús de les cauteles ha estat minoritari. Segons les dades obtingudes un 23% de les cooperatives no han incorporat cap cautela en els seus Estatuts. Un 50% tan sols han introduït una cautela en els seus Estatuts (figura 4).

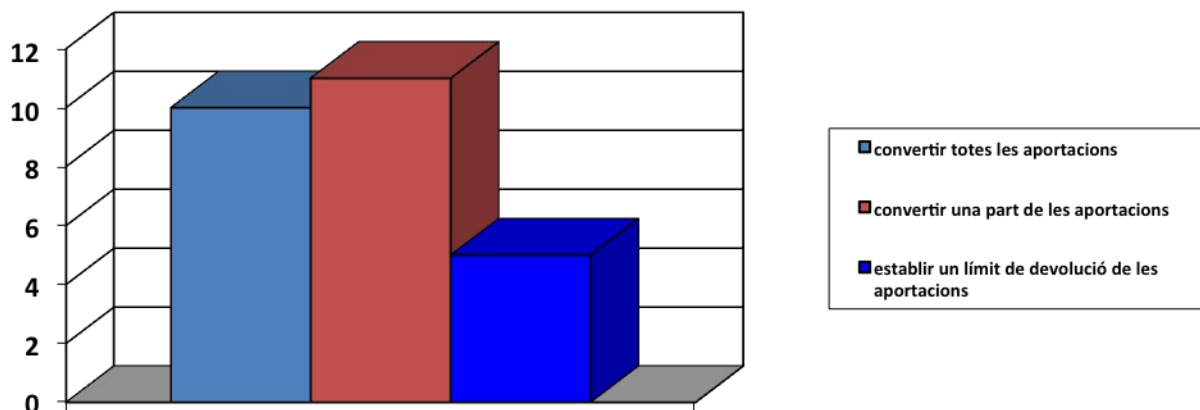

Figura 4. Utilització de les cauteles

Les cauteles més utilitzades han estat:

- les aportacions pendents de reemborsar tindran preferència en la percepció de remuneracions (interessos, retorns...)
- les aportacions dels nous socis s'efectuaran mitjançant l'adquisició de les aportacions pendents de reemborsar als socis que hagin demanat la baixa

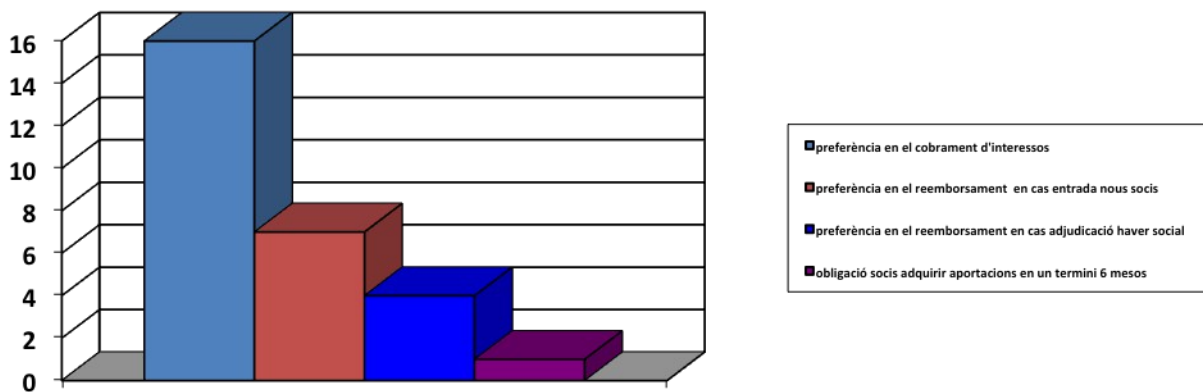

Figura 5. Tipus de cauteles utilitzades

La figura 5 ens mostra com un 62% de les cooperatives ha decidit introduir en els seus Estatuts la preferència en el cobrament d'interessos, un 27% inclou en els Estatuts la preferència de reemborsament en cas d'entrada de nous socis, un 15% introdueix la preferència en el reemborsament en cas d'adjudicació de l'haver social, i tan sols un 4% estableix en els Estatuts l'obligació adquirir les aportacions en un termini màxim de 6 mesos.

5.2. Efectes econòmics de l'aplicació de les normes comptables adaptades a la NIC 32

L'aplicació de les normes comptables adaptades a la NIC 32 ha tingut efectes en la situació patrimonial i econòmica de les cooperatives. A continuació explicarem els resultats obtinguts de l'anàlisi d'aquests efectes en les 26 cooperatives que han modificat els seus Estatuts per adaptar el capital social a les normes comptables. Aquest anàlisi es basa en una comparativa de l'estructura del balanç de situació abans i després d'aplicar les normes comptables adaptades a la NIC 32. També hem comparat les variacions en les dades comptables del balanç de situació de les cooperatives i en diverses ràtios economicofinanceres.

Com es pot observar en la taula 3, les principals variacions s'han produït en el patrimoni net i el passiu del balanç de situació. El patrimoni net s'ha reduït en un 5% després d'aplicar les normes comptables adaptades a la NIC 32. Igualment s'ha produït un augment del 2% del passiu no corrent i del 3% del passiu corrent. Els actius de les cooperatives es mantenen sense canvis.

	Abans d'aplicar la NIC 32	Després d'aplicar la NIC 32	Variació
Actiu			
Actiu no corrent	41%	41%	0%
Actiu corrent	59%	59%	0%
Total actiu	100%	100%	0%
Patrimoni net i passiu			
Patrimoni net	31%	26%	-5%
Passiu no corrent	26%	28%	2%
passiu corrent	44%	46%	3%
Total PN i passiu	100%	100%	0%

Taula 3. Situació patrimonial abans i després de l'aplicació de la NIC 32

	Abans d'aplicar la NIC 32		Després d'aplicar la NIC 32		Variació	
	Adaptació total	Adaptació parcial	Adaptació total	Adaptació parcial	Adaptació total	Adaptació parcial
Actiu						
Actiu no corrent	38%	43%	38%	43%	0%	0%
Actiu corrent	62%	57%	62%	57%	0%	0%
Total actiu	100%	100%	100%	100%	0%	0%
Patrimoni net i passiu						
Patrimoni net	22%	37%	20%	30%	-2%	-7%
Passiu no corrent	34%	20%	36%	22%	2%	2%
Passiu corrent	44%	43%	44%	48%	0%	5%
Total PN i passiu	100%	100%	100%	100%	0%	0%

Taula 4. Situació patrimonial abans i després de l'aplicació de la NIC 32 segons el mètode d'adaptació escollit

En la taula següent (taula 4), hem classificat les cooperatives segons el mètode escollit per adaptar les aportacions al capital social. Hem establert dos grups: les cooperatives que han adaptat totes les aportacions al capital (adaptació total), i les cooperatives que han adaptat

només una part de les aportacions al capital (adaptació parcial). Els resultats obtinguts demostren que les cooperatives que han realitzat una adaptació parcial del capital social han hagut de traspasar un 7% del patrimoni al passiu. Mentre que les cooperatives que han realitzat una adaptació total només han hagut de traspasar un 2%.

En la taula anterior, també es pot observar que la capitalització de les cooperatives que han adaptat totalment les aportacions al capital és molt baixa i és inferior a la de les cooperatives que l’han adaptat parcialment. Aquest pot haver estat un motiu que hagi influït a aquestes cooperatives a l’hora d’escollir el mètode d’adaptació total.

En relació a les variacions de les dades comptables, hem analitzat les principals partides del patrimoni net i passiu del balanç de situació de les cooperatives. Les variacions negatives més importants s’han produït al capital social, al patrimoni net i als recursos permanent (veure taula 5). D’altra banda, els augments més importants s’han produït en els deutes amb característiques especials a curt i llarg termini, respectivament. Aquestes partides han estat incorporada en la normativa comptable de cooperatives per registrar les aportacions de capital amb dret de reemborsament incondicional en cas de baixa del soci.

Disminucions	%	Augments	%
Capital social	-27,2	Deutes amb característiques especials a curt termini	+2.212,2
Patrimoni net	-15,5	Deutes amb característiques especials a llarg termini	+107,8
Recursos permanents (Patrimoni net + passiu no corrent)	-5,2	Passiu no corrent	+7,1
		Passiu corrent	+6,8

Taula 5. Variacions de les dades comptables

A continuació hem comparat les variacions de les dades comptables segons el mètode d’adaptació escollit. En la taula 6, podem observar que el capital social i el patrimoni net disminueixen més en les cooperatives que han adaptat parcialment les aportacions al capital. Aquestes últimes cooperatives han hagut de traspasar al passiu 30,2 de cada 100 € de capital social, i 17,8 de cada 100 € de patrimoni net.

Les cooperatives que han adaptat parcialment les aportacions al capital han tingut un augment superior del passiu corrent i no corrent que les cooperatives que han escollit el mètode d’adaptació total.

Disminucions (%)	Adapt. total	Adapt. parcial	Augments (%)	Adapt. total	Adapt. parcial
Capital social	-2,2	-30,2	Deutes característiques especials a c/t		s.d.
Patrimoni net	-9,6	-17,8	Deutes característiques especials a ll/t	+4,5	+902,7
Recursos permanents (Patrimoni net + passiu no corrent)	0	-8,5	Passiu no corrent	+6	+8,4
Deutes característiques especials a c/t	-100		Passiu corrent	0	+11,32

Taula 6. Variacions de les dades comptables segons el mètode d'adaptació escollit

Finalment hem analitzat les variacions en diverses ràtios economicofinanceres de les cooperatives. Aquestes ràtios informen sobre la situació d'endeutament, solvència, autonomia i liquiditat. Sovint són utilitzades per les entitats financeres per mesurar la capacitat de devolució i la garantia que ofereixen les empreses.

En la taula 7 podem observar que les ràtios que presenten una disminució més important són les de capitalització o equity, autonomia, cobertura i solvència. Mentre que les ràtios que presenten un augment més important són les del ROE, palanquejament i endeutament.

Disminucions	%	Augments	%
Equity	-27,2	ROE	+18,4
Autonomia	-21,0	Palanquejament	+18,4
Cobertura	-15,5	Endeutament	+6,9
Solvència	-6,5		
Liquiditat	-6,3		
Tresoreria	-6,3		
Acid test	-6,3		

Taula 7. Variacions de les ràtios economicofinanceres

Si comparem les variacions de les ràtios segons el mètode d'adaptació de les aportacions al capital escollit per les cooperatives, podem observar que les ràtios de les cooperatives que han adaptat parcialment les aportacions al capital presenten resultats pitjors que les cooperatives que les han adaptat totalment.

Disminucions (%)	Adapt. total	Adapt. parcial	Augments (%)	Adapt. total	Adapt. parcial
Equity	-2,2	-30,1	ROE	10,5	35,6
Autonomia	-11,8	-25,5	Palanquejament	10,5	21,7
Cobertura	-9,5	-17,8	Endeutament	2,6	10,3
Solvència	-2,5	-9,4			
Liquiditat	0	-10,1			
Tresoreria	0	-10,1			
Acid test	0	-10,1			

Taula 8. Variacions de les ràtios economicofinanceres segons el mètode d'adaptació escollit

6. Conclusions

A partir de l'1 de gener de 2011, el capital social esdevé exigible i passa a ser considerat un passiu. Per tant, sorgeix la possibilitat que les cooperatives regulin aportacions al Capital Social el reemborsament de les quals pugui ser refusat incondicionalment pel Consell Rector. D'aquesta manera les aportacions a capital social tornen a considerar-se patrimoni net. Però en aquest cas serà necessari una modificació dels Estatuts de les cooperatives.

En aquest treball s'ha proposat per una banda realitzar un anàlisi de la modificació estatutària per adaptar les aportacions al capital a les normes comptables adaptades a la NIC 32 i per altra banda estudiar els efectes econòmics de la primera aplicació d'aquestes normes a les cooperatives.

En l'estudi dut a terme, tan sols 26 de les 98 cooperatives de la mostra han adaptat els seus Estatuts a la nova normativa comptable, des del 2011 fins a data d'avui. En aquest sentit, els resultats confirmen la hipòtesi 1. Durant aquest període les cooperatives van adaptant els seus Estatuts de forma paulatina en funció de la imatge que vulguin donar de solvència i de competitivitat.

De les 26 cooperatives que han decidit adaptar els Estatuts a la norma normativa comptable, no totes ho han fet de la mateixa manera. Un 38% de les mateixes han dut a terme una adaptació total, és a dir, han decidit mantenir totes les aportacions al capital com a patrimoni net de la cooperativa i la resta, és a dir, un 62%, han decidit transformar solament una part de les mateixes o un percentatge. En aquest sentit, els resultats obtinguts rebutgen la hipòtesi 2.

Més de la meitat de les cooperatives que han fet una adaptació parcial han optat per utilitzar el mètode de convertir una part de les aportacions, generalment les obligatòries i deixar les

aportacions voluntàries com a passiu. La resta de cooperatives ha establert un límit de devolució d'aportacions.

Per tal d'incentivar el retorn de les aportacions als socis que demanin la baixa de la cooperativa i compensar la pèrdua del dret de reemborsament de les aportacions al capital social, el Decret Llei 1/2011 preveu una sèrie de cauteles que les cooperatives poden incloure en els seus Estatuts.

Els resultats de l'estudi mostren que l'ús de les cauteles ha estat minoritari. Segons les dades obtingudes un 23% de les cooperatives no han incorporat cap cautela en els seus Estatuts. Un 50% han introduït una cautela en els seus Estatuts.

Les cauteles més utilitzades han estat:

- les aportacions pendents de reemborsar tindran preferència en la percepció de remuneracions (interessos, retorns...)
- les aportacions dels nous socis s'efectuaran mitjançant l'adquisició de les aportacions pendents de reemborsar als socis que hagin demanat la baixa.

Un 62% de les cooperatives ha decidit introduir en els seus Estatuts la preferència en el cobrament de les remuneracions, un 27% inclou en els Estatuts la preferència de reemborsament en cas d'entrada de nous socis, un 15% introdueix la preferència en el reemborsament en cas d'adjudicació de l'haver social i tan sols un 4% estableix en els Estatuts l'obligació adquirir les aportacions en un termini màxim de 6 mesos.

Segons els treballs realitzats per Arias i Montegut (2012), Genovart (2012), Zubiaurre, Andicoechea i Saitua (2013) i Bastida Vialcanet i Carreras Roig (2013), la primera aplicació de les normes comptables adaptades a la NIC 32 ha tingut efectes negatius en la situació patrimonial de les cooperatives. En aquest sentit, preveiem que l'adaptació de les aportacions al capital neutralitzaria aquests efectes negatius en les cooperatives.

Els resultats obtinguts indiquen que l'adaptació total de les aportacions al capital social no neutralitza totalment els efectes negatius de l'aplicació de les normes comptables. Per tant no es compleix la hipòtesi 3.

També hem comprovat que les cooperatives que han adaptat parcialment les aportacions al capital presenten variacions negatives de les dades comptables i les ràtios més importants que les cooperatives que han adaptat totalment les aportacions al capital social. En aquest sentit, hem contrastat que la hipòtesi 4 es compleix.

Els efectes de l'aplicació de les normes comptables adaptades a la NIC 32 consisteixen en una disminució del patrimoni net i un augment del seu endeutament. Això provoca un empitjorament de les ràtios de capitalització, cobertura, solvència i endeutament de les cooperatives. L'empitjorament d'aquestes ràtios economicofinanceres pot tenir efectes en l'anàlisi del risc de les cooperatives i en el seu accés al finançament.

Referències

- AMAT, O.; PERRAMON, J. (2011). High-growth cooperatives: Financial profile and key factors for competitiveness. *CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*, 73: 81-98.
- ARENAZA, I. (2009). Accounting in a cooperative company. *International Journal of Technology Management and Sustainable Development*, 8: 57-67. http://dx.doi.org/10.1386/ijtm.8.1.57_1
- ARIAS, B.; MONTEGUT, Y. (2012). Los efectos de la normativa contable en las sociedades cooperativas. *Revista de Contabilidad y Dirección*, 14: 183-201.
- BASTIDA, R. (2013). *Efectes econòmics de la primera aplicació de les normes comptables adaptades a la NIC 32 i la CINIIF 2 a les cooperatives*. Tesis doctoral defensada a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales de la Universitat Rovira i Virgili. Reus.
- BASTIDA VIALCANET, R.; CARRERAS ROIG, LL. (2013). Estudi empíric sobre els efectes de l'aplicació de la NIC 32 a les cooperatives. *Intangible Capital*, 9(2): 392-419.
<http://dx.doi.org/10.3926/ic.450>
- BEUREN, I.M.; HEIN, N.; KLANN, R.C. (2008). Impact of the IFRS and US-GAAP on economic financial indicators. *Managerial Auditing Journal*, 23 (7): 632-649.
<http://dx.doi.org/10.1108/02686900810890616>
- CALLAO, S.; FERRER, C.; JARNE, J.I.; LAÍNEZ, J. (2010). IFRS adoption in Spain and the United Kingdom: Effects on accounting numbers and relevance. *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*, 26: 304-313.
- CALLAO, S.; JARNE, J.I.; LAÍNEZ, J. (2007). Adoption of IFRS in Spain: Effect on the comparability and relevance of financial reporting. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 16: 148-178. <http://dx.doi.org/10.1016/j.intaccaudtax.2007.06.002>
- CAMPOS, V.; CARRERAS, LL. (2012). Situación económica y financiera de las cooperativas hortofrutícolas catalanes. Estudio empírico aplicado a la provincia de Tarragona. *CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*, 74: 149-176.

- CONFEDERACIÓN EMPRESARIAL ESPAÑOLA DE LA ECONOMÍA SOCIAL (CEPES) (2010). Empresas relevantes de la Economía Social 2009/2010. *Publicaciones de CEPES*, disponible online en: <http://www.cepes.es>.
- DECRETO LEY 1/2011, de 15 de febrero, de modificación de la Ley 18/2002, de 5 de julio, de cooperativas de Catalunya.
- FERNÁNDEZ GUADAÑO, J. (2006). Diferentes consideraciones en torno al capital social de las sociedades cooperativas. *Revista de Estudios Cooperativos (REVESCO)*, 88: 42-61.
- FERNÁNDEZ GUADAÑO, J. (2007). *Divergencias entre las normas internacionales de información financiera y las normas sobre aspectos contables de las sociedades cooperativas: efectos sobre la solvencia financiera*. Comunicación presentada en el XX Congreso anual AEDEM, Palma de Mallorca.
- GENOVART, J.I. (2012). *Aspectos económico-contables de las sociedades cooperativas*. Tesis defendida en la Universitat de les Illes Balears.
- HUNG, M.; SUBRAMANYAM, K.R. (2007). Financial statement effects of adopting international accounting standards: the case of Germany. *Review of Accounting Study*, 12: 623-657.
<http://dx.doi.org/10.1007/s11142-007-9049-9>
- LANNTO, A.; SAHLSTRÖM, P. (2009). Impact of International Financial Reporting Standard adoption on key financial ratios. *Accounting and Finance*, 49: 341-361.
<http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-629X.2008.00283.x>
- LEY 27/1999, de 16 de julio, de cooperativas de España.
- MARÍ, S. (2006). Efectos de la aplicación de la CINIIF 2 en las cooperativas. Un estudio empírico en dos cooperativas citrícolas de la Comunidad Valenciana a través del análisis económico-financiero. *Revista de Estudios Cooperativos (REVESCO)*, 89: 84-107.
- MONZÓN, J.L. (2010). Las grandes cifras de la economía social en España. Ámbito, entidades y cifras clave. Año 2008. *CIRIEC-España, Centro Internacional de Investigación sobre la Economía Pública, Social i Cooperativa*. Valencia.
- ORDEN EHA/3360/2010. De 21 de diciembre por la que se aprueban las normas sobre aspectos contables de las sociedades cooperativas.
- POLO, F.; GOMIS, A. (2011). *An approach to the effects of reclassification of Members' Shares in cooperatives*. Comunicación presentada al International Workshop on Accounting for Cooperatives, València.
- VARGAS, C. (2011). Aportaciones exigibles o no exigibles: ésa es la cuestión. *Revista CIRIEC-España, Revista Jurídica*, 22: 1-45.

ZUBIAURRE, M.A.; ANDICOECHEA, L.; SAITUA, A. (2013). Analysis of the implementation of the IFRIC 2 in Basque Country Worker Cooperatives. *Comunicació presentada a la 4th CIRIEC International Research Conference, Anveres.*

Legislació citada

Llei 1/2003 de 20 de març, de cooperatives de les Illes Balears

Llei 16/2007, de 4 de juliol, de reforma i adaptació de la legislació mercantil en matèria comptable per a la seva harmonització internacional

Llei 18/2002, de 5 de juliol, de cooperatives de Catalunya

Llei 4/1993, de 24 de juny, de cooperatives d'Euskadi

Llei 5/2011, de 31 de març, de modificació de la Llei 1/2003, de 20 de març, de cooperatives de les Illes Balears

Llei Foral 14/2006, de 11 de desembre, de cooperatives de Navarra

Intangible Capital, 2014 (www.intangiblecapital.org)

El artículo está con Reconocimiento-NoComercial 3.0 de Creative Commons. Puede copiarlo, distribuirlo y comunicarlo públicamente siempre que cite a su autor y a Intangible Capital. No lo utilice para fines comerciales. La licencia completa se puede consultar en <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/es/>